

Вовк С. В.,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ВАРІЮВАННЯ НОМІНАЦІЇ ПЕРСОНАЖІВ В АВТОРСЬКОМУ ДИСКУРСІ Р. КІПЛІНГА

Стаття присвячена дослідженню варіювання власних імен персонажів в авторському дискурсі Р.Кіплінга. Встановлено коефіцієнт варіювання антропонімів в авторському дискурсі Р.Кіплінга та проведено зіставний аналіз варіювання власних назв у збірках оповідань "Short Stories" та "Just So Stories".

Ключові слова: процес номінації, мотивація, номінація, антропонім, андронім, гінеконім, патронім, авторський дискурс, смислове навантаження, колорит.

The given article is focused on the investigation of verification of characters' nomination in the discourse of R. Kipling. Verification coefficient of proper names in the author's discourse of R. Kipling is established. The comparative analysis of proper names verification in such short stories as "Short Stories" and "Just So Stories" is performed.

Key words: process of nomination, motivation, nomination, antroponym, andronym, gineconym, patronym, author's discourse, the plot power, text colour.

Проблема номінації – одна з найскладніших і найцікавіших у теоретичному і практичному планах проблем, яка зосереджує на собі пильну увагу лінгвістів. У їх дослідженнях ретельно аналізуються гносеологічні, психологічні, соціальні корені та лінгвістичні передумови процесу номінації. Але у зв'язку зі складністю вивчення в ономасіологічному аспекті мовних одиниць ряд проблем до кінця не розв'язано. Тому практичне дослідження варіювання одиниць номінації в авторському дискурсі видається актуальним і покликаним зробити певний внесок у розв'язання загальних і часткових проблем мовознавства, зокрема мотивації і номінації.

Антропонім визначається як будь-яке власне ім'я людини (або групи людей), у тому числі ім'я, по-батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім (таємне, зашифроване ім'я), андронім (найменування дружини прізвищем чоловіка), гінеконім (найменування чоловіка прізвищем матері, дружини) патронім (найменування людини від імені чи прізвиська батька або предків). Розмежовують індивідуальні та групові антропоніми: перші властиві конкретній особі, другі – роду, родині [4, с. 32].

В мовній картині світу антропоніми посідають особливе місце. На думку Р. О. Якобсона – це одні з перших слів, які людина засвоює, та останні, які вона втрачає при афотичних розладах мовлення. На ранніх етапах розвитку суспільства ім'я було невід'ємним компонентом особистості, його другим "я", його душею. Ономастикою кожної мови утворює

замкнуту систему і має свої правила функціонування. Визнаючи зв'язок між системою власних імен твору та його змістом, більшість дослідників зосереджують свою увагу на іменах персонажів. Та в першу чергу, на “іменах, що промовляють”. Це є природним, так як саме людина знаходиться в центрі уваги як автора, так і читача або дослідника [3, с. 78].

У нашому дослідженні ми пропонуємо розвідку особливостей варіювання власного імені в авторському дискурсі Р. Кіплінга. У процесі дослідження фактичного матеріалу виявлено, що часто один і той самий персонаж називається Р. Кіплінгом не одним антропонімом впродовж усього тексту, а має різні варіанти іменування, що є особливо характерним для головних героїв його творів. Цікаво, що варіація власних назв у його творах також різниться.

Ми виділяємо два типи варіювання: часткове та абсолютне. Під частковим варіюванням маємо на увазі ситуацію, коли один з антропонімів утворюється від іншого словотворчими засобами (афіксацією) або коли антропонім представляє собою групу слів, утворену шляхом додавання або редукції її складових елементів (при багатокомпонентній формулі антропоніма). Абсолютним варіюванням буде вважатися ситуація, коли антропоніми пов'язані з одним і тим самим образом, стосуються одного й того самого героя, але утворені із різних лексем і не відповідають ознакам, за якими могли б класифікуватися як часткові варіанти одного й того самого імені.

Коефіцієнт варіювання власних імен в авторському дискурсі визначаємо за формулою $k = n / m$, де k – коефіцієнт варіювання, n – кількість антропонімів, m – кількість діючих та згаданих у тексті осіб. Дослідивши фактичний матеріал ми встановили, що коефіцієнт варіювання для “*Selected Stories*” становить 1.3, а для “*Just So Stories*” – 2.2. Отже, варіювання у “*Just So Stories*” майже на порядок вище, ніж варіювання антропонімів у “*Selected Stories*”. Поняття коефіцієнту варіювання доводиться вводити у зв'язку з кількісною нерівнозначністю матеріалу, яку, в свою чергу, можна пояснити різними масштабами збірок (у “*Selected Stories*” близько 64 000 слів, у “*Just So Stories*” – близько 39 000, тобто “*Selected Stories*” перевищують за цим показником більш ніж у півтора рази).

Відповідно, у “*Just So Stories*” Р. Кіплінг схильний називати одного й того ж героя більшою кількістю імен (максимальна кількість іменувань одного персонажа в “*Just So Stories*” – 7, у “*Selected Stories*” – 3).

Варіація власних імен персонажів дозволяє автору впродовж перебігу подій в оповіданні розкривати героя з різних боків, урізноманітнити текст за рахунок таких синонімів (які несуть при цьому різні конотації). Часто це робиться за рахунок “нагромадження” складних описово-характеризуючих конструкцій (наприклад, *Balkis the Most Beautiful Queen –Suleiman-bin-Daoud’s– Very Best Beloved-Queen that was of Sheba*

and Sabie and the Rivers of the Gold of the South-from the Desert of Zinn to the Towers of Zimbabwe), які, тим не менш, доводиться розглядати як окремі антропоніми, виходячи із двосторонньої природи знака і написання їх автором з великої букви – тобто виділення в тексті, яке вказує на прирівнювання їх до власних назв – це в певній мірі виправдано відвертою казковістю “*Just So Stories*”, створює відповідний східний колорит, однак у “*Selected Stories*”, яка має інше звучання, це ж саме було би не виправданим.

В “*Selected Stories*” багато антропонімів не мають синонімічної пари (*Suddhoo* залишається *Suddhoo* 43 рази впродовж всього оповідання “*In the House of Suddhoo*”). В “*Selected Stories*” багато імен та осіб (діючих і лише згадуваних у тексті героїв), які з’являються лише 1 раз (37% від назв усіх персонажів – в “*Just So Stories*” – лише 26%).

Увага Р. Кіплінга до імені більша в “*Just so Stories*”, в порівнянні із “*Selected Stories*”, кількість пояснень імен збільшується, наявність мотивацій, обговорення імені у авторській мові та в мові героїв:

...*the Parsee’s name was Pestonjee Bomonjee, and the Rhinoceros was called Strorks, because he breathed through his mouth instead of his nose* [5, с. 53].

Розглянемо приклади варіювання імені одного персонажу:

- *There was nobody in the world so big as Pou-Amma – for he was the King Crab of all Crabs. Not a common Crab, but a King Crab* [5, с. 27].

- *His name was Tegumai Bopsulai, and that means, ‘Man-who-does-not-put-his-foot-forward-in-a-hurry’; but we, O Best Beloved, will call him Tegumai, for short. And his wife’s name was Teshumai Tewindrow, and that means, ‘Lady-who-asks-a-very-many-questions’; but we, O Best Beloved, will call her Teshumai, for short. And this little girl-daughter’s name was Taffimai-Mefallumai, and that means, ‘Small-person-without-any-manners-who-ought-to-be-spanned’; but I’m going to call her Taffy* [5, с. 32].

У “*Selected Stories*” таких випадків вказівки автором на іменування героя менше, мотивування в них як правило, приховані в самому імені:

- *There was no harm about Golightly – not at once. He knew a horse when he saw one, and could ride more than little. He played a very fair game at billiards, and was a sound man at the whist-table. Everyone liked him; ... He prided himself on looking neat when he was riding post* [6, с. 127].

Отже, робота автора над власними іменами являє собою важкий та трудомісткий процес, варіювання прізвищ, імен має бути стилістично вірним та чітким, відповідати всьому духу, цілям, ідей твору, привносити характерний колорит, а деколи й особливий підтекст. Кожне ім’я, назване у творі вже є позначення, що грає усіма барвами, на які воно тільки спроможне. Все це дозволяє припустити, що власні імена є невід’ємним текстовим елементом художнього твору, а їх варіювання, одним із за-

собів, що створюють художній образ, має яскраво виражене смислове навантаження, володіє прихованим асоціативним фоном, передає місцевий та національний колорит, відображає історичну епоху. Співставлення цих двох груп оповідань – на рівні їх антропонімічних систем – свідчить про творчий розвиток Р. Кіплінга – номінатора.

Література:

1. Горбаневский М. В. Ономастика в художественной литературе: Филологические этюды. – М.: Изд-во УДН, 1988. – 88 с.
2. Микитюк І. М. Художній текст як особлива форма комунікації // Матеріали 1-ї всеукраїнської науково-практичної конференції “Україна наукова 2001”: Філологія. Педагогіка. Філософія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2001. – Том. 7. – С. 18-19.
3. Михайлов В. Н. Специфика собственных имен в художественном тексте. // Научные доклады высшей школы. – Филологические науки. – Мю: Изд-во МГУ, 1987. – №6. – С. 78-82.
4. Селіванова О. Сучасні лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
5. Rudyard Kipling. Just So Stories. – London: Penguin Books, 1994. – 158 p.
6. Rudyard Kipling. Poems. Short Stories. – Moscow: Raduga Publishers, 1983. – 457 p.